
100 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Г. Т. КОВПАНЕНКО (31.08.1923 — 24.03.2013)

31 серпня 1923 р. у м. Нікополь у сім'ї заслужених учителів України народилась Галина Тихонівна Тітенко (Ковпаненко) — представниця першого покоління учнів О. І. Тереножкіна — фундатора школи скіфознавства в Україні. Цього року цій красивій усміхненій жінці, яка дивиться на нас із портрета, виповнилося б 100 років. Можливо, оптимізм і віра в перемогу добра над злом допомагала людям того покоління переборювати труднощі, з якими вони стикалися впродовж життя. Закінчення школи Галини (тоді Тітенко) в 1941 р. припало на важкі роки воєнні роки: евакуація з України на Кубань, де відразу ж після визволення Кубані вона вступила до Краснодарського педагогічного інституту, перший курс якого закінчила 1944 р. Відтак вона повернулася в Україну та вступила на II курс історичного факультету Київського державного університету, який успішно закінчила у 1948 р. З цього ж року її життя пов'язане з Інститутом археології НАН України, у якому вона пройшла всі етапи наукового зростання — від молодшого наукового до провідного співробітника.

Основні наукові інтереси Галини Тихонівни були зосереджені на дослідженні пам'яток раннього залізного віку лісостепової України. Поєднання польових археологічних досліджень із теоретичними розробками лягли в основу її кандидатської дисертації, яку вона блискуче захистила в Московському державному університеті 14 червня 1963 р. У подальшому дослідниця займалася розробкою хронології пам'яток Дніпровського Правобережжя, виокремленням їхніх локальних груп. Положення про переселення частини населення правобережного Лісостепу на береги Ворскли, доведене Г. Т. Ковпаненко, увійшло в усі узагальнювальні праці на скіфську тематику. Г. Т. Ковпаненко є автором близько 100 наукових праць, серед яких: «Племена скіфського часу на Ворсклі» (1967 р.) (перше дослідження пам'яток скіфського часу згаданої території), «Кургани раннескифского времени в бассейне р. Рось» (1981 р.). Кожна публікація Галини Тихонівни як правило, мала широкий резонанс серед фахівців.

Організаційні здібності Г. Т. Ковпаненко проявились під час роботи в степовій зоні Північного Причорномор'я. Очолювана нею Південно-Бузька (Очаківська) експедиція (1969—1972, 1974—1975 рр.) була однією з найрезультативніших та добре організованих новобудовних експедицій України. Для нас, науковців-початківців, це була не тільки школа польової археології, важкої і водночас захопливої праці, але й школа виживання у непростих і незвичних умовах у невеликому замкнутому колективі. В експедиції панувала спокійна, без скарг і конфліктів атмосфера, спрямована на сумлінну, щоденну працю. Тут варто згадати Григорія Сергійовича Ковпаненка, чоловіка Галини Тихонівни — талановитого художника, ілюстратора багатьох археологічних видань (наприклад, монографії Б. М. Мозолєвського). Це була людина освічена, інтелігентна, дуже доброзичлива, з чудовим почуттям гумору. Його участь в експедиціях Галини Тихонівни надавала їм особливої сімейної і творчої атмосфери. Яскравим ре-

зультатом роботи цієї експедиції було відкриття багатого сарматського поховання в кургані Соколова Могила (с. Ковалівка Миколаївсько-

го р-ну та обл.), дослідженого на надзвичайно високому науковому рівні. Невипадково монографія Г. Т. Ковпаненко «Сарматское погребение I в. н.е. на Южном Буге» (1986) вважається класичною працею з цієї тематики.

Тільки в кінці життя Галина Тихонівна повернулася до улюбленої «лісостепової тематики» і проблем передскіфського та ранньоскіфського періодів. Розкопки поховання кінного воїна початку VII ст. до н.е. біля с. Вільшана на Черкащині дозволили дослідниці зробити припущення, яке є одним із положень сучасної скіфології, про проникнення представників степового населення в землеробське середовище лісостепового Дніпровського Правобережжя. На жаль, важка хвороба перервала життя цієї талановитої жінки, великого вченого, гарної, порядної людини, яка пішла з життя 24 березня 2013 р.

Г. Т. Ковпаненко була представницею яскравого першого покоління української школи скіфології, плеяди фахівців найвищого рівня, беззастережно, без сумнівів відданих науці. Пам'ять про неї залишиться у наших серцях назавжди.

Н. О. Гаврилюк